

Hussiriss (*Acheta domestica*)

Hussirissen er opprinnelig et tropisk ørkenedyr som er helt avhengig av mennesket for å kunne leve så langt nord som Norge. Mange som har reptiler og edderkopper bruker hussirissen eller andre sirisser som mat til disse dyrene. Hussirisser ”synger” med en sterkt gnissende eller kvitrende lyd som kan være vanskelig å lokalisere. Man kan bli sterkt plaget av denne lyden hvis man har en eller flere slike sirisser i huset.

Utbredelse

Hussirissen stammer opprinnelig fra Nord-Afrika og Midt-Østen. I dag finner vi hussirisser over hele verden. I Norge har vi spredte funn over hele landet, men spesielt i de sørøstlige delene. Vi kan finne hussirissen i industrilokaler, bakerier, fyrrom, bolighus, siloer, komposthauger, søppelfyllinger, dyrehager osv.

Kjennetegn

Sirissene er nært beslektet med gresshopper. Det bakerste beinparet er utviklet til kraftige hoppebein. De har lange, tynne antenner som er lengre enn kroppen. Hunnen har et langt eggleggingsrør som er rettet bakover (Figur 1). Hussirissen er som voksen ca. 2 cm lang. Fargen er lyst gulbrun/gråbrun med brunsvarte tegninger på hode og bryst. Nymfene ligner de voksne sirissene.

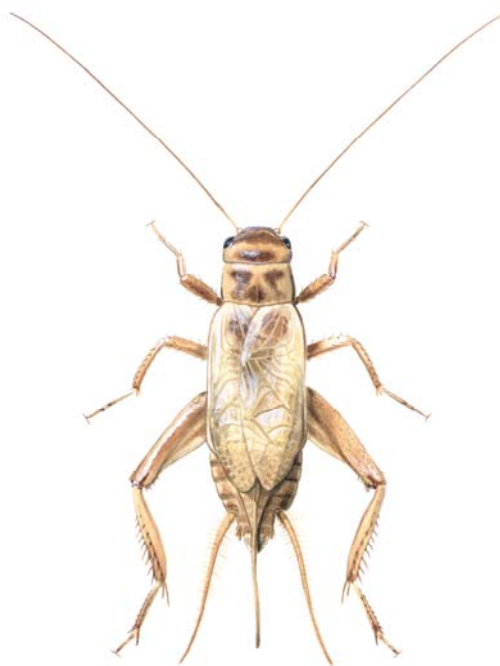
Til forskjell fra gresshoppene ligger vingene flatt oppå kroppen. Hannene kan minne noe om en kakerlakk. Hodet til sirissen er imidlertid stort og godt synlig, mens kakerlakkens hode er skjult under forbrystet når dyret sees ovenfra.

Livssyklus

Hunnen legger vanligvis rundt 100 egg. Eggleggingsrøret stikkes ned i fuktig jord, sand, sprekker eller lignende hulrom. Formeringen kan foregå hele året når det er tilstrekkelig varmt. Klekketid for eggene er vanligvis 2-3 uker ved optimal temperatur. Nymfene gjennomgår 7-13 nymfestadier i løpet av 5-8 måneder. Livssyklusen er sterkt avhengig av temperatur, og utviklingen fra egg til voksen tar bare et par måneder ved 30 °C mens den tar omtrent 10 måneder ved 20 °C.

Atferd

Hannen lokker på hunnene ved en slags gresshoppesang som den lager ved å gnisse forvingene mot hverandre. Hussirissen er i aktivitet om natten. Dette er en varmekrevende art, men om sommeren kan den også leve utendørs hos oss. Den kan spre seg en del ved egen vandring. Om vinteren er den

Figur 1. Hussirissen er som voksen omtrent 2 cm lang, og fargen er lys gulbrun/gråbrun med brunsvarte tegninger på hode og bryst. Legg merke til hunnens eggleggingsrør som stikker ut bakover. Illustrasjon Hallvard Elven, Folkehelseinstituttet.

avhengig av oppvarmede hus, varme komposthauger eller søppelfyllinger for å overleve. Den spiser nesten alle slags organiske materialer, men foretrekker bløte plantedeler. Den kan også leve av åtsler og som rovdyr på andre insekter.

Hussirissen som skadedyr

Hussirissene gjør ingen skade på bygninger. De kan gjøre skade på matvarer og kan gnage hull på papir og tekstiler. De regnes imidlertid ikke som alvorlige skadedyr. De kan virke sjenerende, ikke minst ved sin pipende/gnissende sang om natta, hvis man har slike insekter i boligen.

Forebygging og bekjempelse

Hussirissen er varmekjær og lyssky, og finnes innendørs i varme sprekker i nærheten av for

eksempel varmerør, varmluftkanaler, maskiner osv. Normalt kan sirissen ikke formere seg innendørs, både fordi det er for tørt og fordi de mangler egnete eggleggingssteder. Problemet vil derfor i de fleste tilfeller være midlertidig, og løse seg selv når dyrene etter hvert dør.

For å forebygge og bekjempe sirisser i bygninger må man tette sprekker. Videre bør man hindre insektene i å finne mat. Forsiktig punktbehandling av sprekker med insektmiddel er en mulighet hvis man er sterkt plaget.

Søppelfyllinger kan være sprednings- og formeringssenter for sirisser. Dette var tilfelle i 1966 og 1971 i Fredrikstad hvor mengder av sirisser spredte seg fra søppelfyllingen til bebyggelsen. I slike tilfeller må tiltakene rettes mot formeringssenteret. Likeledes kan komposthauger være områder hvor sirissene kan formere seg.